

Sabri Arpaç

✉ sabriarpacymm@gmail.com 🐦 <https://twitter.com/sabriarpac>

17 Nisan 2019

Köy Enstitüsü'nde ilk elektrik santrali!

17 Nisan 1940 Köy Enstitüleri'nin kuruluş yılı. Bu gün de kuruluşunun 79, kapatılışının ise 65 nci yılı. **Köy Enstitüleri'nin 14** yıllık gibi kısa ömürlü aydınlanma hareketi hala yüz yılımızı aydınlatmaya devam ediyor.

Fakir Baykurt'u, Dursun Akçam'ı, Talip Apaydın'ı ve benzeri yüzlerce aydını, yazarı, çizeri ve akademisyeni ile devam eden Türkiye aydınlanması.

YENİ KUŞAK KÖY ENSTİTÜLERİ DERNEĞİ

Kars Cılavuz Köy Enstitüsü'ne kayıt yaptırmak için bin bir çile çeken **Köy Enstitü'lü** ünlü yazar **Dursun Akçam**'ın oğlu tıp doktoru, genel cerrah ve futbolcu oğlu **Dr. Alper Akçam** doktorluktan para kazanma yerine Köy Enstitüleri'nin tanıtımı için inanılmaz bir uğraş içinde.

Bu amaçla Dr. Alper Akçam ve bazı Köy Enstitüsü mezunlarının evlatları **"Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği'ni"** kurdular. Babalarının yaktığı ışığın devam için **"yeni nesil Köy Enstitüleri"** ardılları olarak **"Anadolu aydınlanmasına"** devam ediyorlar.

Dr. Alper Akçam; eğitimin, aydınlanmanın, kalkınmanın ve çağdaşlaşmanın önderi eğitim yuvalarının nasıl kapatıldığını bıkmadan, usanmadan Ülke insanına kitapları, yazıları ve konferansları ile **"bu ata yadigarı kuruluşları"** gelecek nesillere anlatmaya çalışıyor.

Birkaç toplantılarına katılmış ve hatta birinde **Ardahan İli Kalkınma Vakfı Başkanı** sıfatıyla açış konuşması da yapmıştım. O dönem öğretmenlerimizin giderek yaşama veda etmeleri, sayılarının giderek azalması ve belki de yakın zamanda bu neslin tamamen ebediyete intikal etmesi nedeniyle **'yeni nesil köy enstitüleri'** gönüllülerinin çabaları daha da önem kazanmaktadır.

Köy enstitüleri ile ilgili konuşulacak yüzlerce konu vardır kuşkusuz ki. Bugün burada yalnızca biri üzerinde durmaya çalışacağım. Belki de en az bilineni. Ama günümüzde ibret alınacak olanı ile yazıma devam etmek istiyorum

FİZİK ÖĞRETMENİ ELEKTİRİK SANTRALI KURUYOR İLÇEYE VE OKULA ELEKTİRİK VERİYOR

Konuyu; Şenay Sağdıç'ın Ocak 2011 tarihli "Cılavuz Köy Enstitüsü'nün Kuruluş Ve İşleyişi" adlı uzun yazısının ilgili bölümünü özetleyerek aşağıya alıyorum:

1943 yılına kadar köyde elektrik yoktu. Herkes aydınlanmak için gaz lambaları kullanmaktaydı. Bu sıkıntıdan kurtulmak için **Enstitü**'nün fizik öğretmeni **Remzi Çakır**, okul müdürü **Halit Ağanoğlu** ile konuşarak köye elektrik santrali yapma fikrini bildirir. Teknik eleman talebinde bulunan **Ağanoğlu**, bu işten anlayan biri gönderilmeyince, Çakır'ın da verdiği cesaretle birlikte santralin kurulmasına karar verirler.

Ağanoğlu ve **Çakır**, birlikte bir sırk, bir şakul, bir saat, bir avuç da saman kullanarak, suyun yüksekliğini, saniyedeki miktarını ölçmeyi başlarlar. Yedi buçuk metre yükseklikten en az altı yüz ila bin litre arasında su alınabilecekti. Ki, bu kırk, elli beygirlik bir kuvvet demektir. Bu kuvvetle de Enstitü bol ve parasız ışığa, radyoya, sinemaya kavuşacak, atölyeleri hareket için gerekli olan enerjiyi yine parasız elde etmiş olacaktı. (**Ağanoğlu, H. (1949). Köy Enstitüleri Yolunda, İstanbul: Ahmet Sait Basımevi.**)

Hesaplamalar tamamlandıktan sonra, 1943 yılının Haziran ayından itibaren elli kişilik öğrenci grubu ve başlarında iki öğretmen olarak işe koyuldular. Bir taraftan santralin binası, diğer taraftan da su kanalının açılması ele alındı. Kış aylarının bastırmasına kadar dört ay yüksek tempo ile çalışıldı hatta bazı günler tüm öğrenci ve öğretim kadrosu taş ve kum taşıma seferberliğine girdi. **Halit Ağanoğlu ve eşinin** de bu çetrefilli yolda canla başla çalıştığını, kum taşıdığını kaynaklarda görmek mümkündür. **Millî Eğitim Bakanlığı**'nın da bu çalışmayı desteklemesi ve malzemeler için gerekli ödeneği çıkarmasıyla **1944 Haziran** ayında bina ve kanalın yapımı, türbün, alternatör ve diğer tesisat malzemesinin satın alınması, yerleştirilmesi işlemi dört ay içinde tamamlandı. Toplam sekiz aylık bir çalışma sonrasında **1944 Ekim** ayının sonlarına doğru eser provaları da tamamlanarak çalışmaya hazır hale getirildi. Bütün öğrenciler ve öğretmenler santralin ne sonuç vereceğini büyük bir heyecanla bekliyorlardı ki santral çalıştı ve **Cılavuz Köy Enstitüsü** elektriğine kavuştu.

Bu eser sadece onlarındı. Belki de bu eserle bize vermek istedikleri ders, hayattan istediğimiz şeylere, hazır kavuşmak yerine onlar için mücadele etmek gerektiğidir."

Köy Enstitüleri kapatılmamış olsaydı Ülke'miz başta eğitim olmak üzere; bilimde, teknikte ve her alanda daha gelişmiş, endüstrileşmiş bir ülke olarak gelişmesini tamamlamış olacaktı.

1943'te bir öğretmenin yaktığı ışığı günümüz politikacıları **Rus doğal gazı** ürettikleri enerji ile ısıtmaya çalışıyorlar!

Bağnazlık ve gericilik yeniden hortlamış; bankacılık ve sanayi kuruluşlarının yüzde **70**'i yabancıların eline geçmiş; döviz kuru sopasıyla her gün Ülke kaynakları yabancılara transfer edilmiş; sömürü dağlarımıza, yaylalarımıza kadar ulaşmış durumda! Yaylalarımız **fistanlı Araplar**'la doldu!

Ülke geri kalmış. **Etini, sütünü, soğanını, patatesini** dışardan alacak hale gelmiş. **Zengin sofralarının havyarından tutun da samanına kadar** her şeyi dışardan alır hale gelmiş!

Politikacılar tutturmuş "**beka meselesi**" diye elhak doğru! Herşeyi dışardan alan bir ülkenin "**beka meselesi**" olmaz da ne olur!